

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Zadanie 1. Przedsięwzięcie szkoleniowe

Projektowanie uniwersalnej kultury - dostępność w instytucjach kultury

Strategia wdrażania dostępności w Galerii Sztuki Rieczna
w oparciu o Model Dostępnej Kultury

Stan obecny

Rodzaj instytucji kultury, zespół i podejmowane działania

1. Nazwa, rodzaj instytucji kultury i założenia programowe

Teatr Ziemi Rybnickiej jest największą samorządową instytucją kultury w południowo-zachodnim subregionie województwa śląskiego i jedną z największych w województwie śląskim. Działa od 4 grudnia 1964 roku. TZR jest organizatorem lub współorganizatorem ważnych wydarzeń artystycznych o zasięgu nie tylko miejskim, ale również regionalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym. Umożliwia kontakt publiczności z muzyką klasyczną i popularną oraz teatrem, zaprasza pisarzy, poetów i innych artystów z różnych dziedzin sztuki, prezentuje dorobek artystów i fotografów. Organizuje i wspiera ruch amatorski, prowadzi jako jednostka nadrzędna Klub kultury „Harcówka” w dzielnicach Ligota-Ligocka Kuźnia, Punkt Informacji Turystycznej halo! Rybnik oraz Galerię Sztuki Rzeczna – Rybnickie Centrum Edukacji Artystycznej, w której to właśnie, zgodnie z wnioskiem aplikacyjnym, realizowany jest projekt „Projektowanie Uniwersalne Kultury”.

Galeria Sztuki Rzeczna, zlokalizowana w ścisłym centrum Rybnika, to przestrzeń wystawiennicza i miejsce działań edukacyjno-popularyzatorskich w dziedzinie sztuk wizualnych. Naszym celem jest prezentacja i promocja polskiej sztuki współczesnej, a przede wszystkim rodzimego malarstwa, rzeźby i fotografii – upowszechnianie ich sensu i wartości, z wykorzystaniem różnych metod i form. Budowanie kapitału ludzkiego wokół idei wywodzących się ze sztuki. Tworzenie platformy wymiany myśli pomiędzy artystkami i artystami a społeczeństwem. Wspieranie widoczności autorów i autorek oraz prezentacja i promocja tych wywodzących się z Rybnika. Koncepcja funkcjonowania Galerii opiera się na tworzeniu otwartej, nowoczesnej przestrzeni, żywo reagującej na bieżące zmiany społeczne i ciekawe zjawiska artystyczne. Naszą ambicją jest edukacja na rzecz rozwoju wszystkich pokoleń mieszkanki i mieszkańców Rybnika i regionu oraz umiejętne łączenie tego, co lokalne, z tym co uniwersalne w świecie sztuki, poprzez współpracę z cenionymi osobami artystycznymi, instytucjami i partnerami. Dążymy do uplasowania Rzecznej wśród wartościowych przestrzeni ekspozycyjnych w kraju. Od początku działalności, czyli od 9 marca 2024 roku, przyświeca nam idea otwartości, dostępności i inkluzywności, więc zapraszanie do współtworzenia działań i współdecydowania o naszej przestrzeni osób i grup z różnymi potrzebami i perspektywami, reprezentujących różne grupy wiekowe, jest dla nas zupełnie naturalnym i pożądanym procesem.

2. Zespół, kompetencje pracowników i pracownic

Teatr Ziemi Rybnickiej zatrudnia w sumie 51 osób w 4 lokalizacjach. Są to zarówno osoby wysoko wykwalifikowane z wykształceniem kierunkowym, zajmujące stanowiska kierownicze i merytoryczne, jak i pracownicy i pracowniczki o nieco niższych kompetencjach, zajmujący się m.in. pracami konserwatorskimi, porządkowymi, obsługą widza. TZR umożliwia chętnym osobom podnoszenie kompetencji poprzez udział w warsztatach, szkoleniach, webinarach, konferencjach, wizytach studyjnych czy dofinansowując studia.

W Galerii Sztuki Rzeczną zatrudnionych jest 5 osób w ramach 4,5 etatu. Pracowniczki i pracownicy chętnie uczestniczą w różnego rodzaju szkoleniach czy warsztatach oraz webinarach podnosząc swoje kompetencje – w ostatnim roku zwłaszcza z zakresu dostępności, gdyż Galeria jest mocno zorientowana na różnorodność odbiorców, co „czuje” cały zespół pracowniczy. Stale podnosimy nasze kompetencje korzystając przede wszystkim z webinarów oraz artykułów dostępnych w ramach Małopolskiej Kultury Wrażliwej; publikacji udostępnionych przez Fundację Kultury Bez Barier oraz webinarów współprowadzonych w ramach Warszawskiej Akademii Dostępności. Zespół Galerii, podróżując i uczestnicząc w różnego rodzaju przedsięwzięciach czy to prywatnie, czy zawodowo, chętnie „przywozi” dobre praktyki i podpatrzone rozwiązania, które mogłyby zafunkcjonować również w Galerii.

Osoby pracujące w Galerii posiadają następujące kompetencje:

1. Kierowniczką Galerii – magisterka filologii polskiej, ukończyła Uniwersytet Śląski w Katowicach, aktualnie słuchaczka podyplomowych studiów „Akademia Dziedzictwa” realizowanych przez Międzynarodowe Centrum Kultury z Krakowa. Zawodowo – nie tylko w Galerii – zajmuje się komunikacją, copywritingiem i redakcją oraz korektą tekstów. Ma na swoim koncie wiele ogólnopolskich kampanii społecznych, zrealizowanych w agencjach reklamowych (np. polska prezydencja w Unii Europejskiej, czy Bezpiecznie Tu i Tam – dla Fundacji Orange – akcja edukacyjna dla dzieci, rodziców i nauczycieli). Blisko 3 lata pracowała w agencji eventowej związanej z estradą. Zredagowała książki „Południowa Brama Polski – Wodzisław Śląski”, „Mała Księga Opowieści” (w ramach programu „Seniorzy w Akcji”) oraz „Historie fotografii opowiadane w Rybniku”. Bywa kuratorką wystaw i jurorką w konkursach fotograficznych. W 2018 roku otrzymała Nagrodę Prezydenta Miasta Rybnika w dziedzinie kultury za całokształt działalności na rzecz Rybnik Foto Festivalu. Jako osoba wysoko wrażliwa doskonale rozumie potrzeby osób neuroróżnorodnych i w kryzysie psychicznym. Jej mocną stroną jest pisanie prostym językiem i pisanie tekstów alternatywnych.

2. Główna specjalistka ds. projektów i liderka dostępności – zrobiła magisterium z pedagogiki o specjalności animacja społeczno-kulturalna ze specjalizacjami z dziedzictwa kulturowego, edukacji medialnej i wiedzy o kulturze oraz studia podyplomowe z Arteterapii na Uniwersytecie Śląskim. Ukończyła pierwszą edycję programu i należy do Ogólnopolskiej Sieci Liderów i Liderów Dostępności przy Fundacji Kultury Bez Barrier. Wzięła udział w licznych warsztatach, kursach i szkoleniach, m.in.: „Projektowanie Starości” realizowany przez Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „e”, dotyczących koordynacji dostępności, projektowania działań kulturalnych dla osób ze szczególnymi potrzebami i osób starszych, włączania osób niewidomych i głuchoniewidomych w działania kulturalne, organizowania Żywych Bibliotek. Współpracuje z wieloma organizacjami pozarządowymi i instytucjami kultury w zakresie działań społeczno-kulturalnych i dostępności. Dostała się do programu Laboratorium Dostępności. Jej supermocą jest empatia, a ulubioną grupą – osoby senioralne, z którymi realizuje działania aktywizujące, edukacyjne i kulturalne od 2017 roku. Ma sporą wiedzę z zakresu dostępności, którą stale stara się zwiększać i aktualizować.
3. Specjalista ds. obsługi Galerii – ukończył studia magisterskie z zakresu wychowania plastycznego na Wydziale Artystycznym Uniwersytetu Śląskiego oraz podyplomówkę „Zarządzanie, Marketing i Przedsiębiorczość dla Nauczycieli” na Politechnice Opolskiej. Ukończył cykl szkoleń związanych z dostępnością w poprzednim miejscu pracy (m.in. podstawy dostępności, audiodeskrypcja, tworzenie dokumentów dostępnych cyfrowo). Artysta plastyk i grafik, z doświadczeniem w nauczaniu młodzieży licealnej oraz dorosłych. Prowadził kursy z grafiki komputerowej oraz zajęcia z rysunku i malarstwa, a także własną działalność gospodarczą w zakresie projektowania graficznego i tworzenia stron internetowych. Lubi udzielać się społecznie i artystycznie, jest życzliwy, otwarty i uważny na drugiego człowieka, łatwo i szybko nawiązuje kontakt, co jest niezwykle ważne w kontekście obsługi widza. Dobrze dogaduje się z młodzieżą, dlatego też został opiekunem Młodzieżowej Rady Galerii. Dobrze czuje się pracując na rzecz dostępności w obszarze wzroku, bo – jak sam twierdzi – rozumie zasady widzenia od strony grafiki, plastyki i optyki. Dbą o dostępność projektów i treści wizualnych oraz graficznych Galerii, przygotowuje teksty alternatywne i zarządza stroną www.
4. Opiekunka ekspozycji, kasjerka – ma wykształcenie średnie ekonomiczne. Po latach prowadzenia własnego sklepu i organizacji różnych działań w lokalnej parafii, pracowała przy obsłudze widza w TZR. Praca z ludźmi to jej pasja, więc teraz opiekuje się naszymi odbiorcami. Ukończyła cykl warsztatowy „Kocham – wymagam” o wychowaniu, komunikacji i

edukacji dzieci. Bardzo dobrze czuje się w kontaktach z najmłodszymi. Czujna i uważna na potrzeby innych, chętnie asystuje jeśli zachodzi taka potrzeba.

5. Specjalista ds. promocji – absolwent studiów magisterskich na kierunku Grafika na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, z bogatym doświadczeniem w projektach artystycznych i kampaniach społecznych. Jego praca magisterska skupiała się na stworzeniu profilu kampanii społecznej dotyczącej zdrowia psychicznego młodzieży, co podkreśla jego zaangażowanie w istotne tematy społeczne. Od lat rozwija swoje umiejętności artystyczne, zdobywając liczne nagrody w konkursach o zasięgu ogólnopolskim i międzynarodowym. Wśród jego osiągnięć znajdują się m.in. nagrody w konkursach plastycznych i filmowych, a także prestiżowe wyróżnienia, takie jak tytuł Śląskiego Asa i Rybnickiego Nobla oraz Rybnickiego Prymusa w kategorii kultura. Posiada doświadczenie w branży artystycznej oraz w zarządzaniu mediami społecznościowymi – od tworzenia treści po budowanie zaangażowania odbiorców. Jest osobą kreatywną, dynamiczną i otwartą na nowe wyzwania, z pasją do sztuki, popkultury i działań w przestrzeni internetowej. Z racji dużej wady wzroku blisko mu do wdrażania dostępności w obszarze widzenia, a jako osobie bardzo wrażliwej – również w obszarze czucia.

3. Działania będące w stałej ofercie instytucji oraz działania nietypowe, podjęte na przykład w ostatnim roku działalności

Galeria Sztuki Rzeczna działa niecały rok i prowadzi przede wszystkim działalność wystawienniczą i edukacyjną w zakresie sztuk wizualnych. Największym zrealizowanym przez Galerię wydarzeniem był 21. Rybnik Foto Festival, który jest wydarzenie cyklicznym, odbywającym się co roku. W ramach festiwalu odbywały się wystawy, spotkania autorskie, prezentacje photobooków, wykład, prezentacje slideshow i projektów artystycznych, oprowadzania kuratorskie, oprowadzanie z audiodeskrypcją, warsztaty fotograficzne dla dzieci i dorosłych. Zadanie było dofinansowane ze środków programu „Kultura – Interwencje 2024” Narodowego Centrum Kultury. W 2025 roku festiwal odbędzie się w marcu.

Do połowy grudnia 2024 roku odbyły się:

- 1) wystawy, rozpoczynane wernisażami, a kończone finisażami, z oprowadzaniem autorskimi oraz kuratorskimi:

- „Wspomnienie mistrza” – rzeźby, rysunki, plakiety i gwasze prof. Adolfa Ryszki, jednego z najbardziej znanych w świecie polskich rzeźbiarzy, pochodzącego z Rybnika, przygotowana we współpracy z Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku, kurator: dr Jarosław Pajek;
 - „Niedenthal”, prezentująca twórczość jednego z najbardziej znanych fotoreporterów świata – Chrisa Niedenthala, który osobiście tę wystawę otworzył; przygotowana we współpracy z Domem Spotkań z Historią, kuratorki: dr Katarzyna Puchalska i Anna Brzezińska;
 - „Gdy spojrzysz mi w oczy dwa razy, rozchylę usta lub zacisnę pięści” – fotografie z archiwum IPN, kurator: Łukasz Rusznica, wystawa w ramach 21. Rybnik Foto Festivalu;
 - „Fabryka złudzeń. Fotografie Danuty Rago”, realizowana we współpracy z Fundacją Archeologia Fotografii w ramach 21. Rybnik Foto Festivalu, kuratorka: dr Weronika Kobylińska;
 - „Lubię, gdy jest mrok” – fotografia Katarzyny Szwarz, kurator: Marcin Giba, wystawa w ramach 21. Rybnik Foto Festivalu;
 - „Pragnienie wody” – fotografia Barta Krężołka, kurator: Marcin Giba, wystawa w ramach 21. Rybnik Foto Festivalu;
 - „Zestawienia” – malarstwo Marii Strzelczyk, kuratorka: Nina Giba;
 - „W relacji | Im Verhältnis” prezentująca malarstwo, fotografię i instalacje 8 artystek i artystów z niemieckiego Dorsten, inaugurując tym samym tegoroczne Dni Rybnika, kuratorka: dr Dominika Stach;
 - „Południce i inne Straszycy” – wystawa malarstwa i rysunku młodych twórców nieprofesjonalnych organizowana przez Młodzieżową Radę Galerii, kuratorka: Nina Giba;
 - „Before Midjourney” – wystawa malarstwa i rzeźby Zdzisława Beksińskiego, Katarzyny Fober i Anny Kloc, kuratorka: dr Katarzyna Fober;
 - „Rybnik – moje zielone miasto” – wystawa pokonkursowa prac dzieci w Galerii na Szybach, kuratorka: Nina Giba;
 - wystawa poprojektowa makiet i konstrukcji architektonicznych dzieci w ramach programu „Archi-przygody” Narodowego Centrum Kultury, kuratorka: Monika Wita-Ziegler.
- 2) ok. 40 oprowadzań edukacyjnych dla grup zorganizowanych dzieci, młodzieży i dorosłych;

- 3) 30 warsztatów z zakresu edukacji kulturalnej, artystycznej i architektonicznej dla dzieci w ramach zajęć „Tu Sztuka”, „Dzień dobry Galerio”, „ArchiMłodziaki” i „Klub Młodych Architektów”, wakacyjne zajęcia architektoniczno-artystyczne w ramach programu „Archi-przygody” Narodowego Centrum Kultury;
- 4) 14 wydarzeń kulturalnych takich jak: konkursy, wydarzenia, spotkania, wykłady;
- 5) 11 warsztatów ze sztuki współczesnej dla grup (od przedszkola do szkół ponadpodstawowych);
- 6) współpraca przy szkoleniach, konferencjach, organizacja Akcji Żonkile, obchodów 20-lecia przystąpienia do Unii Europejskiej i Dnia Dawcy Szpiku.

4. Współpraca ze środowiskami, organizacjami i podmiotami lokalnymi, nie tylko związanymi z osobami z niepełnosprawnością i osobami starszymi

W 2024 roku współpracowaliśmy z wieloma podmiotami przy bardzo różnych inicjatywach:

1. z Urzędem Miasta Rybnika / Miastem Rybnik w zakresie szkoleń dla przedsiębiorców_czyń, z miejską koordynatorką dostępności i specjalistą ds. dostępności cyfrowej w kwestiach dostępności w Galerii i w mieście, z Młodzieżową Radą Miasta Rybnika przy organizacji konferencji i Dnia Dawcy Szpiku;
2. z Teatrem Ziemi Rybnickiej przy XII Festiwalu im. H.M.Góreckiego „U źródeł sławy” i „Archi-przygodach”;
3. z Urzędem Miasta Rybnika, Muzeum Miejskim, Edukatorium Juliusz podczas realizacji „Archi-przygód”;
4. z Przedsiębiorstwem Wodociągów i Kanalizacji w zakresie realizacji gry terenowej dla dzieci po Rybniku;
5. z Kuratorium Oświaty – Wojewódzkim Ośrodkiem Metodycznym, Powiatowym Urzędem Pracy, Wojewódzkim Szpitalem Specjalistycznym, Związkiem Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego. Stowarzyszeniem Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS w zakresie współorganizacji konferencji i szkoleń;
6. z Rybnicką Radą Seniorów i Klubem Seniora Rybnik-Północ prowadzonym przez Superfundację w zakresie konsultowania działań i dostępności Galerii dla osób senioralnych;
7. z Powiatową Społeczną Radą do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Rybniku w zakresie dostępności Galerii;

8. z Fujifilm Poland, marką Canon, Laboratorium Obrazu ARTIBO, Fundacją Art Group, Zabytkową Kopalnią Ignacy, Fundacją Kultury Bez Barrier, Szkołą Filmową w Łodzi, Fundacją Pix.House w zakresie organizacji 21. Rybnik Foto Festivalu;
9. z Muzeum POLIN przy organizacji Akcji Żonkile;
10. z przedszkolami, szkołami podstawowymi i ponadpodstawowymi z regionu w zakresie prowadzenia działań edukacyjnych, warsztatów, specjalnych oprowadzań;
11. z biurem europoły Łukasza Kohuta w ramach obchodów 20-lecia Polski w UE.

Działalność na rzecz osób z niepełnosprawnością i osób starszych

W Galerii Sztuki Rieczna pierwsze działania na rzecz środowisk senioralnych i osób z niepełnosprawnościami zostały podjęte od samego otwarcia podmiotu dla publiczności, w marcu 2024 roku. Od początku zakładaliśmy, że jesteśmy instytucją inkluzywną i naszym bogactwem jest różnorodność, więc pracujemy nad i z ofertą dla osób z różnymi potrzebami. Na dobry początek postanowiliśmy wdrażać dostępność w obrębie naszych działań przede wszystkim z myślą o seniorach i seniorkach, osobach z niepełnosprawnością ruchu oraz o opiekunach z maluszkami. Współpracę rozpoczęliśmy od konsultacji działań z Rybnicką Radą Seniorów oraz dwoma Klubami Seniora z Rybnika, następnie poszerzyliśmy ją o spotkania i konsultacje z: osobami samorzecznymi w obszarze wzroku, słuchu i ruchu, Powiatową Społeczną Radą do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Rybniku, w której zasiadają osoby z niepełnosprawnościami oraz/i działające w organizacjach na rzecz osób z niepełnosprawnościami i ich otoczenie, Superfundacją, tłumaczką polskiego języka migowego i nauczycielką ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Niestyszających i Słabosłyszających w Raciborzu, wykładowczynią akademicką, koordynatorką dostępności i specjalistą ds. dostępności cyfrowej z Urzędu Miasta Rybnika, Dyrektorem Śląskiego Ośrodka Adopcyjnego i społecznikiem oraz prezesem z Fundacji Dobroćka (wspierającej pieczę zastępczą). Do nawiązania współpracy z tymi środowiskami doszło poprzez wykonanie kilku telefonów i zaproszenie tych grup oraz osób na kawę do Galerii, zapoznanie ich z zespołem pracowniczym, z budynkiem i z naszymi pomysłami oraz koncepcjami. Była w tym wszystkim przestrzeń na wyrażenie uwag, wątpliwości, oczekiwań czy pomysłów naszych gości, na wspólne spędzenie choć odrobiny czasu.

Osoby senioralne oraz osoby z niepełnosprawnościami pojawiają się u nas w przeróżnych rolach. Po pierwsze są to nasi odbiorcy, którzy przychodzą uczestniczyć w interesujących ich wydarzeniach. Po drugie są to osoby, które wspierają nas w przygotowywaniu dostępnych wydarzeń i przestrzeni, konsultując, doradzając i dzieląc się z nami pomysłami oraz spostrzeżeniami. Po trzecie są

to twórcy i twórczynie kultury, osoby artystyczne, które chcą realizować u nas w ramach współpracy swoje działania, np. warsztaty, wykłady czy wystawy. Jako instytucja kultury wychodzimy naprzeciw tym osobom i grupom, nie tylko chętnie goszcząc je w naszych progach, ale też wsłuchując się w to, co mówią i z czym przychodzą. Wprowadzona dostępność dotyczy tu w zasadzie niemal wszystkich obszarów: wzroku, ruchu, rozumienia i czucia. To dzięki sugestiom wynikłym z konsultacji wdrożyliśmy i przygotowaliśmy m.in.:

- wydarzenia w godzinach dogodnych do uczestnictwa grupy senioralnej;
- miejsca siedzące na ekspozycji;
- asystę dla osób, które sobie tego życzą oraz bezpłatne i indywidualne mini-oprowadzania po wystawach;
- przesyłanie informacji o wydarzeniach bezpośrednio do podmiotów, aby skupione wokół nich osoby seniorskie łatwo mogły się dowiedzieć o ofercie;
- bilety seniorskie w cenach ulgowych lub bezpłatne wejściówki i wydarzenia niebiletowane;
- przestrzeń do odpoczynku w różnych miejscach w Galerii;
- napisy kierunkowe na parterze Galerii po polsku i po angielsku;
- pokój wyciszenia dla gości i osób pracujących w Galerii;
- okleiliśmy schody taśmą kontrastową i antypoślizgową;
- ustawiliśmy z dwóch stron Galerii czerwone flagi – żagle z logotypami, aby łatwiej było do nas trafić;
- dostępne wydarzenia w ramach 21. Rybnik Foto Festivalu: oprowadzanie z audiodeskrypcją na żywo po wystawach oraz tłumaczenie otwarcia, prelekcji, spotkań autorskich i oprowadzań kuratorskich na PJM, przygotowanie informacji o dostępności festiwalu językiem prostym, działania promocyjne w środowiskach osób ze szczególnymi potrzebami.

Narzędzia i usługi dostępu stosowane w działaniach naszej instytucji to między innymi: oprowadzanie po wystawach z audiodeskrypcją i tłumaczenia na PJM na niektórych wydarzeniach, pisanie prostym językiem, asysta na życzenie (również w dotarciu do Galerii i z Galerii do miejsc parkingowych, przystanków komunikacji miejskiej i innych miejsc w centrum miasta), dostępność przez większość czasu pokoju wyciszenia, przyjazne sensorycznie oświetlenie i praca w trybie cichych godzin niemal cały czas, napisy kierunkowe po polsku i angielsku, opisy wystaw i strona po polsku i angielsku, strona przygotowana w standardzie WCAG 2.1 (w większości dostępna, choć są na niej błędy), na życzenie zapewniamy tłumaczenie na PJM, stosujemy opisy alternatywne do zdjęć i grafik

zamieszczanych na stronie i w social mediach, w materiałach wideo stosujemy napisy, na wydarzenia tłumaczone na PJM nagrywamy filmiki z zaproszeniem w PJM, zajęcia edukacyjne są kierowane również do dzieci neuroróżnorodnych, projektowane przez nas materiały wizualne mają zachowany wysoki kontrast i bezszeryfowe, wyraźne fonty, kontakt z Galerią w formie dogodnej dla odbiorców (osobisty, telefon, mail, SMS, komunikatory), teksty na wystawach są duże, wyraźne, kontrastowe, w języku polskim i angielskim, zamieszczone na wysokości dogodnej do czytania również dla osób siedzących i niskorosłych, oddalenie od siebie eksponatów na wystawach zapewnia bezkolizyjną komunikację i przestrzeń manewrową.

Ważnym elementem dostępności Galerii jest nasz zespół, który składa się z osób empatycznych, życzliwych, otwartych i zaangażowanych, z wysoką kulturą osobistą i chętnych do udzielenia wsparcia czy asysty. Największe kompetencje w zakresie zapewniania dostępności ma liderka dostępności. Zespół został poinformowany przez nią, w jaki sposób komunikować się z osobami z różnymi potrzebami, na co zwracać szczególną uwagę, czego nie robić. Pracownicy i pracowniczki są świadomi tego, jak asystować w przemieszczaniu się osobie niewidomej, jak skonstruować komunikat pisemny, aby porozumieć się z osobą Głuchą, na co zwrócić uwagę w komunikacji z osobami seniorskimi, jak zachowywać się kulturalnie wobec różnych osób z różnych grup. Zespół posiada więc podstawową wiedzę z zakresu *savoir-vivre* wobec osób z niepełnosprawnościami i osób starszych, a także wiedzę na temat sposobów komunikowania się ze zróżnicowanymi odbiorcami.

Sposoby komunikacji z osobami o szczególnych potrzebach

Galeria Sztuki Rzeczna korzysta z bardzo różnych kanałów komunikacji, tak, aby każdy mógł znaleźć dogodną dla siebie formę kontaktu. Bardzo dbamy o to, aby na bieżąco odpowiadać na wszelkie kwestie i zapytania. Można się z nami komunikować: osobiście w godzinach pracy Galerii, telefonicznie na numer stacjonarny i komórkowy, mailowo, SMSowo, za pomocą Messengera czy poprzez wysłanie wiadomości na Instagramie. Póki co raczej nie stosowaliśmy form korespondencji tradycyjnej, jednak jesteśmy otwarci również na taki sposób kontaktu. Osobą odpowiedzialną za utrzymywanie kontaktów ze środowiskami osób z niepełnosprawnościami i osób starszych jest przede wszystkim liderka dostępności, jednak w procesy komunikacyjne włącza się cały zespół Galerii, w zależności od okoliczności, potrzeb i tematu. W praktyce często jest tak, że najpierw liderka dzwoni lub pisze SMSa / przez komunikator do danej osoby (w zależności od tego, kto to jest i jaki rodzaj kontaktu preferuje), aby porozmawiać wstępnie, np. zaprosić na wydarzenie czy spotkanie i zapowiedzieć, że wyślemy maila z informacjami, dostarczymy plakat, zaproszenia itp. z prośbą o

przekazanie informacji dalej. Zdarza się również, że kontaktujemy się z różnymi osobami tak „po prostu”, aby podtrzymać relacje, co bardzo dobrze funkcjonuje zwłaszcza w przypadku osób senioralnych, które cenią sobie taką inicjatywę. Mamy też osoby, które chętnie przychodzą do Galerii na chwilę, bo akurat przechodziły w pobliżu i wtedy zawsze staramy się poświęcić im czas, porozmawiać, poczęstować czymś do picia.

Nasza komunikacja nie ma jasno opracowanej strategii i planu. Wynika to m.in. z tego, że jako młody podmiot wciąż jeszcze badamy, co nam daje feedback, jakie działania promocyjne i komunikacyjne się sprawdzają dla poszczególnych grup, a jakie zupełnie nie. Drugą sprawą jest to, że jesteśmy bardzo małym zespołem, więc komunikacja między nami przebiega bez utrudnień, a co za tym idzie – sprawnie idzie nam komunikacja zewnętrzna. Dużo rzeczy robimy intuicyjnie i w oparciu o nasze dotychczasowe doświadczenia – nie tylko z Galerii, ale też z innych przestrzeni zawodowych i póki co, takie podejście bardzo się sprawdza, a nasi odbiorcy i partnerzy cenią nas za autentyczność relacji i za to, że Galeria nie jest formalna i zbiurokratyzowana, tylko bardzo „ludzka”. Nie zmienia to jednak faktu, że o naszych działaniach, kierowanych do bardzo różnych grup, informujemy wielotorowo:

- przez naszą stronę internetową – newsy, opisy zajęć, wystaw, itp.
- przez Facebook i Instagram: posty, wpisy, grafiki, infografiki, relacje foto, rolki, stories, relacje, wydarzenia, płatne kampanie;
- poprzez kalendarium wywieszone w formie plakatu A1 przy wejściach do Galerii, plakaty zapowiadające wydarzenia wiszące w Galerii, ale też dystrybuowane do innych miejsc, w tym innych instytucji publicznych (biblioteki, instytucje kultury, szkoły, przedszkola, Halo! Rybnik);
- poprzez system informacji miejskiej: kalendaria miejskie na 80 citylightach, Gazetę Rybnicką, profile miejskie w mediach społecznościowych, billboardy, kalendarz wydarzeń na stronie miasta;
- poprzez informacje prasowe, które przesyłamy do regionalnych mediów, czasem przez płatne reklamy w: nowiny.pl, rybnik.dlawas.info, *Gazeta Wyborcza*, *Radio 90*, row.info.pl, rybnik.naszemiasto.pl, rybnicki.com;
- przesyłamy zapisanym osobom newsletter o naszych wydarzeniach;
- przesyłamy informacje i zaproszenia drogą mailową do różnych instytucji i organizacji skupiających i działających na rzecz osób senioralnych i z niepełnosprawnościami oraz ich bliskich.

Informacje, które są kierowane do nas od środowisk osób starszych i z niepełnosprawnościami, są zwykle omawiane na spotkaniach naszego zespołu. Zwykle odpowiada na nie osoba, do której zostały skierowane lub „przechodzą” do liderki dostępności, która podejmuje kontakt z daną grupą czy osobą. Zawsze staramy się jednak reagować na bieżąco, nie odkładać kontaktu i nie zbywać ludzi.

Do tej pory nie prowadziliśmy ewaluacji realizowanych działań i sposobów komunikacji, poza obserwacją i rozmowami z naszą publicznością i partnerami, w których pytamy, skąd dowiedzieli się o wydarzeniach, co ich zainteresowało czy zachęciło do przyjścia, jak oceniają przygotowanie i treści wydarzenia.

Sposoby badania potrzeb publiczności o szczególnych potrzebach

Do tej pory, poza spotkaniami i rozmowami z różnymi grupami i osobami, realizowanymi przy okazji przeprowadzania autodiagnozy, a także obserwacji uczestniczącej i rozmów z osobami uczestniczącymi w wydarzeniach i zwiedzającymi wystawy, nie realizowaliśmy badań potrzeb publiczności w żadnej innej formie. W rozmowy i obserwacje zaangażowany jest cały zespół Galerii, za spotkania i rozmowy w ramach autodiagnozy odpowiedzialna była przede wszystkim liderka dostępności przy wsparciu kierowniczk. Póki co nie współpracowaliśmy z zewnętrznymi ekspertami.

Zidentyfikowane potrzeby

Galeria Sztuki Rzeczna wciąż jest na początku swojej drogi ku dostępności. Podczas realizacji przedsięwzięcia szkoleniowego bardzo skupiliśmy się na podnoszeniu naszych kompetencji i wiedzy w zakresie wprowadzania dostępnych rozwiązań i nawiązywaniu kontaktów ze środowiskami osób senioralnych i z niepełnosprawnościami.

Przed rozpoczęciem udziału w projekcie „Projektowanie Uniwersalne Kultury” zdiagnozowaliśmy następujące potrzeby i zakresy do wdrożenia:

- zwiększenie wiedzy, umiejętności i zrozumienia w zakresie konsultowania i wdrażania dostępności wśród zespołu pracowniczego Galerii
- zwiększenie umiejętności komunikacyjnych i pewności siebie zespołu w kontakcie z osobami ze szczególnymi potrzebami, zwłaszcza w obrębie niepełnosprawności słuchu;

- zwiększenie umiejętności udostępniania ekspozycji i działań edukacyjnych oraz artystycznych osobom z niepełnosprawnością wzroku poprzez oprowadzania z audiodeskrypcją, nagrania dźwiękowe do wystaw, drukowanie modeli naszych dzieł sztuki w 3D i robienie innych pomocy dotykowych, prowadzenie warsztatów oraz lepsze przystosowanie przestrzeni Galerii;
- opracowanie przedprzewodnika, który ułatwi przyjscie do nas osobom z niepełnosprawnością intelektualną oraz młodszym dzieciom;
- udostępnianie pełnej informacji o naszych wystawach osobom G/głuchym i słabosłyszącym, zamontowanie pętli indukcyjnej w kasie;
- zaproponowanie seniorom wolontariatu w formie współpracy przy wydarzeniach w Galerii i możliwości realizacji swoich pomysłów.

W procesie przeprowadzania autodiagnozy, w trakcie realizacji przedsięwzięcia szkoleniowego, zidentyfikowaliśmy następujące potrzeby:

- 1) szkolenia, warsztaty i organizacja spotkań dla zespołu z osobami z niepełnosprawnościami w zakresie obsługi, savoir-vivre, współpracy i komunikacji, przygotowywania dokumentów dostępnych cyfrowo i audiodeskrybowania treści sztuki;
- 2) wprowadzenie standardu dostępności do wszystkich naszych działań i komunikowanie go w standardowych komunikatach i kanałach komunikacji;
- 3) przygotowanie infografik i piktogramów ułatwiających komunikację bezpośrednio w instytucji i w ramach komunikatów promocyjnych;
- 4) kluczową potrzebą, zgłaszaną praktycznie przez wszystkie możliwe grupy odbiorców, nie tylko przez osoby senioralne i z niepełnosprawnościami, z którą my, jako zespół pracowniczy bardzo się utożsamiamy, jest wymiana drzwi wejściowych do Galerii na automatyczne i dwuskrzydłowe. Obecne, choć teoretycznie mieszczą się w przewidzianych dla instytucji normach, są tak bardzo ciężkie do otwierania, że ludzie często myślą, że Galeria jest po prostu zamknięta. Trzeba włożyć sporo energii w to, aby te drzwi otworzyć, a dla dzieci, osób osłabionych fizycznie, poruszających się o kulach czy na wózkach, samodzielne otwarcie drzwi jest praktycznie niemożliwe. Osoby zmagające się z wyzwaniami w obszarze rozumienia i czucia praktycznie od razu rezygnują z kolejnej próby otwarcia drzwi, gdy za pierwszym razem im się nie udaje. Ponadto, drzwi te są jednoskrzydłowe i nie jesteśmy w stanie wnieść przez nie bardzo wielu eksponatów, w tym takich do wystaw multisensorycznych czy immersyjnych, które są ciekawym i przystępnym z punktu widzenia odbiorców rozwiązaniem udostępniania treści kultury

osobom z różnymi potrzebami. Nie chcemy stosować rozwiązań alternatywnych typu system przyzywowy, aby ktoś z pracowników przyszedł otworzyć obecne drzwi czy samootwieracz na przycisk – który trzeba znaleźć i nacisnąć, aby wejść. Możliwość komfortowego i samodzielnego wejścia do obiektu dla każdej osoby, niezależnie od stopnia sprawności, jest podstawowym warunkiem skorzystania z jakiegokolwiek oferty kulturalnej czy edukacyjnej i nawiązania dobrych relacji z instytucją. Do tej pory, my jako zespół pracowniczy biegamy po prostu do drzwi aby otwierać je osobom, które chcą do nas wejść, co jest bardzo niekomfortowym i niewłaściwym rozwiązaniem zarówno dla naszej publiczności, która często czuje się skrępowana, zbulwersowana, zestresowana i zaskoczona, jak i dla nas – bo za każdym razem tłumaczymy się z tego, że choć mamy drzwi dostępne tylko dla silnych, zdrowych i energicznych, to serdecznie zapraszamy wszystkich i chętnie pomożemy. Zdarza się również, że w Galerii nie ma pełnego zespołu pracowniczego i przykładowo – jedna osoba oprowadza, a druga sprzedaje w tym czasie bilety, więc nie ma kto pójść do drzwi, by je otworzyć. Bardzo chcielibyśmy zmienić ten stan rzeczy, zapewniając wszystkim równy dostęp do naszych usług, a sobie – komfort pracy;

- 5) audyt i poprawę dostępności treści na naszej stronie internetowej, testy strony przez osoby samorządnicze;
- 6) poprawę dostępności toalet poprzez montaż systemów przyzywowych i ukontrastowanie elementów wyposażenia (klamek, zamków, haczyków, desek sedesowych) oraz montaż czujników ruchu włączających światło;
- 7) przygotowanie pokoju wyciszenia – co udało nam się zrealizować w 2024 roku, ale chcemy doposażyć pokój w zabawki sensoryczne, mobilne strefy ciszy i słuchawki wygłuszające dla dzieci i dorosłych;
- 8) wprowadzenie dostępności w obszarze słyszenia, poprzez montaż pętli indukcyjnych w sali konferencyjnej i kasie, zakup systemu fm i pętli naszyjnych, dzięki którym możliwe będzie komfortowe oprowadzanie widzów i prowadzenie zajęć w przestrzeni ekspozycyjnej, nagranie filmiku o Galerii w PJM, zapewnienie dostępu do zdalnego tłumacza PJM, tłumaczenie na PJM wszystkich wydarzeń realizowanych w Galerii – marzy nam się, że to będzie standard w naszej pracy!; testy działania doposażenia przez osoby samorządnicze;
- 9) poprawienie dostępności wystaw i komunikacyjno-informacyjnej w obszarze wzroku: montaż ToTuPointów, udźwiękowienie windy, oznaczenie kontrastowe szyb, plany tyflograficzne i dotykowe oznaczenia przestrzeni, pomoce i plany dotykowe do wystaw,

- nagrania i oprowadzania z audiodeskrypcją, kody QR odsyłające do deskrypcji/audiodeskrypcji;
- 10) przygotowanie procedur i planu ewakuacji osób ze szczególnymi potrzebami oraz zakup krzesła ewakuacyjnego;
 - 11) zapewnienie krzeseł z podłokietnikami oraz lekkich, składanych krzesełek na ekspozycji;
 - 12) wyznaczenie miejsca do parkowania dla osób z niepełnosprawnościami bezpośrednio przy Galerii;
 - 13) nagranie filmików o tym, jak dojść do Galerii z różnych przystanków i miejsc w Centrum;
 - 14) opracowanie przewodnika i materiałów do wystaw w ETR w formie cyfrowej i drukowanej;
 - 15) przygotowanie parku rzeźby jako przestrzeni wytchnieniowej, dostępnej i przyjaznej sensorycznie.

Planowane działania w zakresie wdrażania i rozwijania dostępności,
identyfikowania potrzeb, zasad komunikacji i włączania osób ze szczególnymi
potrzebami

PLAN KRÓTKOTERMINOWY

Cele wdrażania dostępności w instytucji kultury i kryteria sukcesu planu krótkoterminowego

CEL I: Równy dostęp do budynku bez względu na stan sprawności psychofizycznej, zapewnienie psychicznego komfortu pracy zespołowi Galerii oraz możliwość realizacji wydarzeń wymagających wniesienia wielkogabarytowych eksponatów czy innego wyposażenia poprzez poprawę dostępności architektonicznej Galerii Sztuki Rzeszna dzięki wymianie stolarki drzwiowej w wejściu głównym do budynku na automatyczne drzwi dwuskrzydłowe.

Sposób monitorowania realizacji celu:

- zebranie opinii publiczności i zespołu Galerii o tym, czy poprawiła się dostępność wejścia do budynku oraz opinii o związanym z tym komforcie pracy pracownic i pracowników;
- protokół odbioru zamontowania nowych drzwi.

CEL II: Zapewnienie dostępności działań kulturalnych w Galerii przede wszystkim w obszarach wzroku i słuchu poprzez: doposażenie Galerii w pętle indukcyjne, system fm, system znaczników głosowych przestrzeni (typu totupoint), udźwiękowienie windy, oznaczenie kontrastowe szyb, wykonanie planów tyflograficznych Galerii i dotykowych oznaczeń pomieszczeń, przygotowanie pomocy i planów dotykowych do wystaw z wykorzystaniem technologii skanowania i druku 3D oraz pomocy wykonanych ręcznie, druku powiększonego stosowanego w materiałach informacyjnych, lupy i folii powiększającej, audio/deskrypcji do wystaw, nagrywanie zaproszeń i tłumaczenia wydarzeń na PJM.

Sposób monitorowania realizacji celu:

- zebranie opinii osób samorzecznich i organizacji działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami i/lub senioralnych na temat zastosowanych usprawnień;
- dokumentacja fotograficzna i filmowa z realizacji celu i udostępnianych wydarzeń.

CEL III: Zwiększenie bezpieczeństwa osób przebywających w Galerii poprzez zakup krzesła ewakuacyjnego, systemu przyzywowego do toalet i wyższe ukontrastowanie przestrzeni w toaletach.

Sposób monitorowania realizacji celu: protokoły odbioru sprzętu i dokumentacja fotograficzna wprowadzonych zmian.

Oferta instytucji kultury

1) Planujemy przygotować działanie z zakresu edukacji artystyczno-kulturalnej, kierowane głównie do osób senioralnych i z osobami senioralnymi w ramach – póki co roboczo zwanego cyklu – „Podróże po kulturze”, który zaproponowali seniorzy i seniorki podczas konsultacji do autodiagnozy. Nie chcemy, aby była to grupa zamknięta – raczej spotkania wykładowe wokół różnych treści kultury i sztuki, na które tak naprawdę może przyjść każda zainteresowana osoba. Nasi seniorzy i seniorki będą mogli współdecydować o tematyce spotkań i ich przebiegu, ale też chcemy zaprosić ekspertów i ekspertki w wieku senioralnym (np. z Uniwersytetu III Wieku, osoby artystyczne), ciekawych gości na spotkania autorskie, inne osoby zaproponowane przez osoby uczestniczące. Zajęcia rozpoczną się od kwietnia lub maja i będą się odbywały na dobry początek raz w miesiącu – jeśli w trakcie okaże się, że osoby uczestniczące chcą je częściej, to postaramy się zwiększyć ilości tych spotkań. Tutaj będziemy wdrażać dostępność w zasadzie w obszarze rozumienia, ruchu, słuchu i wzroku – będzie wdrażana stopniowo w związku z planowanymi zakupami doposażenia w zakresie narzędzi dostępności do Galerii oraz zgodnie z faktycznymi potrzebami tej bardzo zróżnicowanej grupy uczestniczek i uczestników, z uwzględnieniem wszystkich etapów podróży publiczności. Chcemy, aby „Podróże po kulturze” były nie tylko przestrzenią zdobywania wiedzy, ale też okazją do spotkania, wyjścia z domu, podjęcia aktywności na rzecz innych.

W ramach zapewnienia dostępności planujemy:

- przygotować zaproszenia do udziału, informacje prasowe i nasze działania promocyjne w Internecie przy wykorzystaniu prostego języka, skontaktować się z organizacjami senioralnymi i podmiotami skupiającymi osoby starsze oraz z naszymi stałymi odbiorcami w tym przedziale wiekowym;
- zapewnić asystę i dogodne godziny zajęć;
- zapewnić krzesła z podłokietnikami i stoły;
- przygotować materiały informacyjne / pomoce do zajęć w druku powiększonym, napisane prostym językiem, udostępnimy też lupy i folie powiększające;

- udostępnić pętlę indukcyjną, a jeśli zajęcia miałyby się odbywać w przestrzeni ekspozycji – również system fm z pętlami naszyjnymi;
- prowadzenie zajęć w miarę możliwości prostym językiem, z bogatym materiałem wizualnym wyświetlanym z projektora;
- przygotować pomoce dotykowe w druku 3D lub wykonane ręcznie, jeśli zajdzie taka konieczność;
- jeśli zajdzie taka potrzeba, zamówimy również tłumaczenie PJM lub zapewnimy jeszcze inne usprawnienia.

Zadanie raczej nie będzie generowało dużych kosztów, dlatego chcemy je zrealizować merytorycznie z naszych środków własnych – w zakresie wynagrodzeń dla osób prowadzących, wydruków, opisów, materiałów informacyjnych, itp. Narzędzia dostępności jak: pętla, lupy, folie powiększające, system fm, a także krzesła z podłokietnikami i sprzęt do druku 3D zostaną zakupione z dotacji, o którą chcemy się ubiegać w ramach II etapu projektu „Projektowanie Uniwersalne Kultury”. Zadanie będzie realizowane organizacyjnie i promocyjnie przez osoby pracujące w Galerii, wykłady będą prowadzone przez osoby z zewnątrz. Jeśli zajdzie potrzeba tłumaczenia na PJM, to również będzie to osoba z zewnątrz. Zadanie zostanie zrealizowane bez względu na otrzymanie dotacji, być może z uboższymi pomocami dotykowymi, bez systemu fm i z wypożyczaną pętlą indukcyjną. Chcemy również poprawić aspekty komunikacji i promocji kierowanej do osób z różnymi potrzebami oraz wprowadzić zróżnicowane narzędzia ewaluacyjne, aby zacząć na bieżąco „badać” naszą publiczność.

2) Najpóźniej w ostatnim kwartale 2025 roku chcemy udostępnić widzom zaplanowaną wtedy wystawę z wernisażem i oprowadzaniem, przede wszystkim w obszarze wzroku, słuchu i ruchu.

Planujemy:

- przygotować zaproszenia do udziału, informacje prasowe i nasze działania promocyjne w Internecie przy wykorzystaniu prostego języka oraz nagranych filmików z zaproszeniem w PJM i z napisami;
- zapewnić asystę osobom, które sobie tego życzą;
- przygotować opisy wystawy w języku prostym i w druku powiększonym, a tabliczki do obiektów opisać również w brajlu (dzięki zakupowi metkownicy brajlowskiej);
- wykonać dotykowy plan wystawy oraz pomoce dotykowe w druku 3d lub ręcznie, w zależności od finalnie prezentowanych eksponatów;

- przeprowadzić wernisaż, na którym wykorzystamy pętle indukcyjne, będzie tłumaczenie na PJM, a osoba prowadząca zrobi mini-audiodeskrypcję na żywo tego, co wokół i na wystawie;
- zorganizować oprowadzanie po wystawie z audiodeskrypcją, a także zamieścić audio/deskrypcję do wybranych dzieł w linkach w ramach kodów QR;
- zorganizować oprowadzanie kuratorskie z tłumaczeniem na PJM oraz z wykorzystaniem systemów fm i pętli naszyjnych;
- zapewnić na ekspozycji poręczne, składane krzeselka, o które również można się oprzeć w razie potrzeby;
- przygotować oprowadzania / lekcje muzealne z wykorzystaniem pomocy dotykowych i z elementami audiodeskrypcji.

Za prowadzenie działań dostępnych będą odpowiedzialni przede wszystkim pracownicy i pracowniczki Galerii. Wśród ekspertów zewnętrznych, którzy udzielą nam wsparcia w zapewnieniu dostępności, znajdą się: tłumacz/ka PJM, audiodeskryptor/ka oprowadzająca po wystawie i przygotowujący/a opisy do podpięcia pod kody QR. Chcemy też, aby wystawa była przyjazna sensorycznie dla odbiorców z obszaru czucia, z dużą wrażliwością na światło, dźwięk, zapach, nie planujemy więc elementów, które mogłyby wywoływać nieprzyjemne bodźce swoim natężeniem. Działanie będzie częściowo finansowane z naszych środków własnych (produkcja wystawy, wernisażu i oprowadzań), a w zakresie narzędzi i usług dostępności z dotacji, o którą chcemy się ubiegać w ramach II etapu projektu „Projektowanie Uniwersalne Kultury”. Zadanie zostanie zrealizowane bez względu na otrzymaną dotację, natomiast w przypadku jej braku, nie będziemy w stanie zapewnić systemu fm i pętli naszyjnych, pomocy dotykowych w druku 3D, opisów w brajlu, składanych krzesłek. Chcemy również poprawić aspekty komunikacji i promocji kierowanej do osób z różnymi potrzebami oraz wprowadzić zróżnicowane narzędzia ewaluacyjne, aby zacząć na bieżąco „badać” naszą publiczność.

3) Nasze inne działania, takie jak wystawy, oprowadzania autorskie i kuratorskie, działania edukacyjne będziemy udostępniać w zakresie, na który będziemy mieli przestrzeń finansową i organizacyjną. Planujemy, że bez względu na uzyskaną dotację, prawie każda realizowana wystawa będzie miała wernisaż i oprowadzanie kuratorskie tłumaczone na PJM, a także zaproszenie do udziału w formie nagrania wideo z PJM i napisami, a także kody QR z audio/deskrypcją przynajmniej do wybranych dzieł. Jeśli uda nam się zakupić narzędzia dostępu, wtedy do stałego repertuaru działań wejdą również oprowadzania autorskie i kuratorskie z wykorzystaniem systemu fm i pętli naszyjnych, wykorzystanie pętli indukcyjnych podczas wydarzeń w sali konferencyjnej, przygotowywanie pomocy

dotykowych w druku 3D, w tym skanowanie rzeźb i drukowanie ich w takiej formie, aby każdy mógł ich dotknąć i obejrzeć z każdej strony nie tylko wzrokiem, ale i rękoma. Chcemy również poprawić aspekty komunikacji i promocji kierowanej do osób z różnymi potrzebami oraz wprowadzić zróżnicowane narzędzia ewaluacyjne, aby zacząć na bieżąco „badać” naszą publiczność. Za realizację działań w Galerii są odpowiedzialni pracownicy i pracowniczki. Usługi, które zawsze zlecamy „na zewnątrz”, to tłumaczenie na PJM oraz przygotowywanie i oprowadzanie z audiodeskrypcją, gdyż nie czujemy się do tego przygotowani.

Obszary dostępności

OBSZAR RUCHU:

- wymiana drzwi wejściowych na automatyczne dwuskrzydłowe – zgodnie z obszernym uzasadnieniem w zidentyfikowanych potrzebach, podstawą jakiegokolwiek uczestnictwa w naszej ofercie jest możliwość samodzielnego wejścia do budynku; termin: pomiędzy majem a listopadem 2025;
- zakup krzeseł z podłokietnikami (Galeria takowych nie posiada) oraz składanych, lekkich, łatwych do przenoszenia ale stabilnych krzeseł na ekspozycję – zakup jest podyktowany licznymi wskazaniem osób senioralnych i innych osób z obniżoną sprawnością ruchową; termin: pomiędzy kwietniem a wrześniem 2025;
- zakup krzesła ewakuacyjnego, zamontowanie systemu przyzywowego i automatycznego włącznika światła w toaletach – decyzja jest podyktowana chęcią zapewnienia bezpieczeństwa publiczności oraz naszymi obserwacjami odnośnie trudności znalezienia włączników światła i zapalenia go; termin: pomiędzy kwietniem a wrześniem 2025;

OBSZAR WZROKU:

- oznaczenie przestrzeni informacjami kontrastowymi i w brajlu, oznakowanie kontrastowe szyb, przygotowanie planów tyflograficznych Galerii oraz zakup metkownicy brajlowskiej do robienia np. napisów przy eksponatach – decyzja jest wynikiem konsultacji z osobami samorzecznymi; termin: pomiędzy kwietniem a wrześniem 2025;
- montaż znaczników dźwiękowych przy wejściu, toaletach, kasie i windzie, udźwiękowienie windy – decyzja jest wynikiem konsultacji z osobami samorzecznymi; termin: pomiędzy kwietniem a wrześniem 2025;

- przygotowywanie pomocy dotykowych do eksponatów i zajęć edukacyjnych w druku 3D dzięki zakupowi sprzętu – drukarki i skanera 3D, lupy i powiększalników – decyzja jest wynikiem konsultacji z osobami samorzecznymi i organizacjami, obserwacji dobrych praktyk innych instytucji, a także tego, że Galeria pracuje przede wszystkim w obrębie sztuk wizualnych, termin: pomiędzy kwietniem a wrześniem 2025;
- profesjonalny i pełny audyt dostępności cyfrowej strony, poprawa błędów na stronie internetowej i podniesienie jej do wyższego standardu, przetestowanie strony przez osobę z niepełnosprawnością w obszarze wzroku – decyzja jest wynikiem konsultacji z osobami samorzecznymi; wymaganiami ustawy i naszą chęcią robienia rzeczy tak, jak należy, termin: pomiędzy kwietniem a wrześniem 2025;
- podniesienie dostępności materiałów publikowanych w social mediach (teksty alternatywne, napisy do materiałów video, opisy przygotowane prostym językiem) – decyzja jest wynikiem konsultacji z osobami samorzecznymi; wymaganiami ustawy i naszą chęcią robienia rzeczy tak, jak należy, termin: pomiędzy kwietniem a wrześniem 2025;
- podniesienie kontrastu w wyposażeniu łazienek poprzez wymianę desek sedesowych, uchwytów, klamek, zamków i haczyków – decyzja jest wynikiem konsultacji z osobami samorzecznymi; termin: pomiędzy kwietniem a wrześniem 2025.

OBSZAR SŁUCHU:

- przygotowanie filmu o Galerii w PJM i z napisami (oraz z audiodeskrypcją), zakup i montaż pętli indukcyjnych – decyzja jest wynikiem konsultacji w ramach przeprowadzania autodiagnozy oraz wymogami ustawy o zapewnieniu dostępności; termin: pomiędzy kwietniem a wrześniem 2025.
- zakup systemu fm i pętli indukcyjnych – decyzja jest wynikiem konsultacji w ramach przeprowadzania autodiagnozy oraz naszych obserwacji; termin: pomiędzy kwietniem a wrześniem 2025.

OBSZAR ROZUMIENIA:

- przygotowywanie komunikatów prostym językiem, przygotowanie przedprzewodnika w ETR – decyzja jest wynikiem konsultacji w ramach przeprowadzania autodiagnozy; termin: pomiędzy czerwcem a grudniem 2025;

- przygotowywania pomocy dotykowych do eksponatów i zajęć edukacyjnych w druku 3D dzięki zakupowi sprzętu – drukarki i skanera 3D – decyzja jest wynikiem konsultacji z osobami samorzecznymi i organizacjami, obserwacji dobrych praktyk innych instytucji, a także tego, że Galeria pracuje przede wszystkim w obrębie sztuk wizualnych, termin: pomiędzy kwietniem a wrześniem 2025.

OBSZAR CZUCIA:

- przygotowywanie komunikatów prostym językiem, przygotowanie przedprzewodnika w ETR – decyzja jest wynikiem konsultacji w ramach przeprowadzania autodiagnozy; termin: pomiędzy czerwcem a grudniem 2025;
- doposażenie pokoju wyciszenia w zabawki sensoryczne, mobilne strefy ciszy oraz słuchawki wygłuszające dla dzieci i dorosłych – decyzja jest wynikiem konsultacji z osobami samorzecznymi i organizacjami, obserwacji dobrych praktyk innych instytucji, termin: pomiędzy kwietniem a wrześniem 2025.

Zespół instytucji kultury i organizacja pracy

Od samego początku istnienia Galerii, w procesy zapewnienia i tworzenia dostępności zaangażowani są wszyscy pracownicy/ce, zgodnie ze swoimi kompetencjami, ale również naturalnymi predyspozycjami czy preferencjami w kontakcie z poszczególnymi grupami osób – i nie chodzi tu tylko o osoby z niepełnosprawnościami i senioralne, ale o wszystkie przychodzące do nas grupy. Takie podejście sprawia, że nasi odbiorcy czują się mile widziani, odpowiednio „zaopiekowani” i rozumiani, a to powoduje, że ludzie chętnie do nas wracają, bo czują się u nas dobrze. W trakcie procesu tutoringowego i szkoleniowego dużo rozmawialiśmy o tym, jakie mamy kompetencje i umiejętności, a jakie chcielibyśmy nabyć czy poprawić, zwłaszcza, że poziom wiedzy z zakresu dostępności jest w zespole bardzo zróżnicowany.

Przede wszystkim potrzebujemy zwiększenia wiedzy (poprzez szkolenia, warsztaty, webinary, spotkania z osobami samorzecznymi) w zakresie obsługi, savoir-vivre i komunikacji z osobami z różnymi niepełnosprawnościami (zwłaszcza w osobami g/Głuchymi i z niepełnosprawnością intelektualną), przygotowywania dokumentów dostępnych cyfrowo i audiodeskrybowania treści sztuki. Kompetencje te będą podnoszone przez cały 2025 rok, bo uczenie się jest procesem długotrwałym i ciągłym. Proces ten zdecydowanie ułatwi fakt, że liderka dostępności dostała się do

komponentu „Laboratorium Dostępności”, będzie się więc mogła dzielić nabytą wiedzą z pozostałymi osobami.

Aktualnie (grudzień 2024) nie mamy jeszcze oficjalnie powołanej osoby koordynującej dostępność, ale jesteśmy po rozmowach z Dyrekcją i takie stanowisko – oficjalnie sformalizowane i podparte zakresem obowiązków – będzie miała obecna liderka dostępności na początku 2025 roku. Liderka dostępności ma bardzo duże wsparcie w zespole Galerii.

Osoby z niepełnosprawnością i osoby starsze w instytucji kultury

Osobami odpowiedzialnymi za kontakt ze środowiskami osób z niepełnosprawnościami będą przede wszystkim liderka dostępności i specjalista ds. promocji. Galeria planuje nawiązać lub pogłębić już istniejącą współpracę z:

- Klubami Seniora, Rybnicką Radą Seniorów i Uniwersytetem III Wieku w zakresie wspólnej organizacji, promocji i realizacji działań z zakresu kultury i sztuki kierowanych przede wszystkim do środowiska senioralnego, np. przy okazji „Podróży po kulturze”, ale również konsultowania dostępności na bieżących wydarzeniach;
- Warsztatami Terapii Zajęciowej w zakresie wspólnego przygotowywania pomocy dotykowych (np. do obrazów) do wystaw – uczestnicy/czki warsztatów to często osoby bardzo utalentowane i sprawne manualnie, co przełoży się na jakość tych materiałów, a dodatkowo będziemy mieli okazję wprowadzenia tej grupy w świat sztuki;
- Stowarzyszeniami „Razem”, „Oligos” i PSONI – chcemy się przede wszystkim bardziej poznać, ale też rozpocząć współpracę w zakresie przygotowywania dostępnej oferty w obszarach rozumienia i czucia oraz testowania przyjętych rozwiązań dostępnościowych w tym zakresie „na żywo”, czyli w trakcie wydarzeń i działań edukacyjnych;
- osobami artystycznymi i specjalist(k)ami w dziedzinie kultury i sztuki z niepełnosprawnością i w wieku senioralnym – jesteśmy otwarci na promowanie sztuki osób z tych grup, realizację wspólnych wystaw, warsztatów i innych wydarzeń, zapraszania ich w rolach eksperckich, itp.;
- Fundacją Kultury Bez Barier – współpraca przy promocji dostępnych wydarzeń, chcielibyśmy także być częścią Festiwalu Kultury Bez Barier.

Sposoby komunikacji z osobami o szczególnych potrzebach

Osobami odpowiedzialnymi za komunikację ze środowiskami senioralnymi i osób z niepełnosprawnością przede wszystkim będą liderka dostępności i specjalista ds. promocji. Z racji tego, że jesteśmy bardzo małym podmiotem i małym zespołem, nie mamy potrzeby wdrażania oficjalnych procedur – to raczej kwestia wypracowania działających rozwiązań, spisania ich i stosowania. Nasze dotychczasowe działania przynoszą dobre efekty, chcemy je jednak dopracować. Na pewno chcemy wypracować systematyczność tego kontaktu, której teraz chyba trochę brakuje i „umówić się” z tymi podmiotami, z którymi już mamy relacje, że właśnie wtedy będziemy im przekazywać informacje. Chcemy również spotkać się z nimi i ustalić, które kanały komunikacji zdecydowanie będą dla nich najlepsze, jak przygotowanych informacji i w jakiej formie oczekują. Przede wszystkim dla osób indywidualnych chcemy wprowadzić SMS-letter, w którym w prostych słowach będziemy zapraszać na różne wydarzenia i informować o ważnych rzeczach w Galerii. Taka forma bardzo dobrze sprawdza się w przypadku osób senioralnych. Nadal chcemy dbać o bezpośredni i bardzo życzliwy kontakt z odbiorcami i stosować już przyjęte rozwiązania:

- naszą stronę internetową – newsy, opisy zajęć, wystaw, itp.
- Facebook i Instagram: posty, wpisy, grafiki, infografiki, relacje foto, rolki, relacje, wydarzenia, płatne kampanie;
- kalendarium wywieszone w formie plakatu A1 przy wejściach do Galerii, plakaty zapowiadające wydarzenia wiszące w Galerii, ale też dystrybuowane do innych miejsc, w tym innych instytucji publicznych (biblioteki, instytucje kultury, szkoły, przedszkola, Halo! Rybnik);
- system informacji miejskiej: kalendaria miejskie na 80 citylightach, Gazetę Rybnicką, profile miejskie w mediach społecznościowych, billboardy, kalendarz wydarzeń na stronie miasta;
- informacje prasowe, które przesyłamy do regionalnych mediów, czasem przez płatne reklamy w: nowiny.pl, rybnik.dlawas.info, Gazeta Wyborcza, Radio 90, row.info.pl, Rybnik.naszemiasto.pl, rybnicki.com;
- przesyłanie zapisanym osobom newslettera o naszych wydarzeniach;
- przesyłanie informacji i zaproszeń drogą mailową do różnych instytucji i organizacji skupiających i działających na rzecz osób senioralnych i z niepełnosprawnościami oraz ich bliskich.

Projektowane przez nas materiały graficzne muszą być zgodne z SIW-em Miasta Rybnika, jednak ta identyfikacja jest bardzo czytelna, ma bezszeryfowy, prosty krój pisma, określone wyraziste ale nie rzucające kolory i kontrastowe układy, co bardzo nam odpowiada.

Informacje, które będą kierowane do nas od środowisk osób starszych i z niepełnosprawnościami, będą omawiane na spotkaniach naszego zespołu i będzie na nie odpowiadała liderka dostępności lub specjalista ds. promocji, w zależności od sprawy, bez zbędnej zwłoki.

Efektywność kanałów promocji będziemy weryfikować na bieżąco, pytając naszych odbiorców o to, skąd dowiadują się o naszej ofercie, jakie są preferowane przez nich kanały komunikacji i jak oceniają nasze sposoby komunikowania się. Powyższą ewaluację będziemy przeprowadzać w różny sposób, zarówno metodami animacyjnymi, jak i np. ankietami zrywkami czy możliwością głosowania/odpowiadania przy wykorzystaniu narzędzi cyfrowych.

Sposoby badania potrzeb publiczności o szczególnych potrzebach

Do tej pory, poza obserwacją i rozmowami z naszą publicznością, nie stosowaliśmy innych sposobów badań, więc w zasadzie każdy sposób będzie dla nas nowy. W 2025 roku nie planujemy przeprowadzania badań przy wsparciu ekspertów zewnętrznych. Zespół zamierza opracować narzędzia badawcze i zbadać potrzeby publiczności o szczególnych potrzebach wykorzystując do tego metody animacyjno-badawcze, które są ciekawe i przyjemne dla osób w nich uczestniczących. W związku z tym, że chcemy zbadać różne grupy, postaramy się, aby narzędzia po pierwsze były uniwersalne, a po drugie – zawierały komponenty dostępności w różnych obszarach. Badania będą przeprowadzone przez zespół Galerii pod okiem liderki dostępności, która ma również doświadczenie badawcze w kulturze.

Zidentyfikowane potrzeby

Wśród zidentyfikowanych potrzeb, które chcielibyśmy zaspokoić do końca 2025 roku, są:

- podniesienie kompetencji zespołu w zakresie obsługi, savoir-vivre i komunikacji z osobami starszymi i z niepełnosprawnościami poprzez udział w warsztatach, szkoleniach, webinarach i innych formach doskonalenia – zespół wybrał, że to jedno z najbardziej potrzebnych nam kompetencji, dzięki którym działania na rzecz dostępności będą pełniejsze;
- komunikowanie dostępności w standardowych komunikatach i kanałach komunikacji – by nasi odbiorcy i odbiorczynie czuli się poinformowani i bezpieczni korzystając z naszej oferty;

- wymiana drzwi wejściowych do Galerii na automatyczne i dwuskrzydłowe, aby każdy, na równych zasadach, mógł swobodnie wejść do naszego budynku, skorzystać z oferty i ją współtworzyć;
- podniesienie dostępności cyfrowej strony www Galerii poprzez przeprowadzenie audytu, usunięcie błędów i podniesienie standardów, by na stronie nie było barier cyfrowych, zgodnie z ustawą;
- podniesienie dostępności w obszarze wzroku, słuchu, ruchu, rozumienia i czucia poprzez doposażenie Galerii (zgodnie z opisem w punkcie o obszarach dostępności powyżej) i realizację działań dostępnych, aby z naszej oferty mogła zacząć korzystać grupa do tej pory niemalże nieobecna w naszych działaniach;
- poprawa bezpieczeństwa publiczności poprzez doposażenie Galerii w krzesło ewakuacyjne i systemy przyzywowe w toaletach, aby każdy czuł się u nas bezpiecznie, a my jako pracownicy będziemy mieć komfort pracy i nie będziemy się martwić o naszych odbiorców i odbiorczynię.

Zidentyfikowane ryzyka lub szanse

CEL I: Równy dostęp do budynku bez względu na stan sprawności psychofizycznej, zapewnienie zespołowi Galerii psychicznego komfortu pracy oraz możliwość realizacji wydarzeń wymagających wniesienia wielkogabarytowych eksponatów czy innego wyposażenia poprzez poprawę dostępności architektonicznej Galerii Sztuki Rzeczna dzięki wymianie stolarki drzwiowej w wejściu głównym do budynku na automatyczne drzwi dwuskrzydłowe.

Ryzyko: brak uzyskania dotacji na wymianę drzwi z programu „Projektowanie Uniwersalne Kultury”.

Prawdopodobieństwo wystąpienia: niskie.

Sposoby zapobiegania: właściwie przeprowadzona autodiagnoza i strategia oraz przygotowane sprawozdanie I części projektu.

Sposoby interwencji:

- ubieganie się o dotację z innych środków;
- wnioskowanie o zwiększenie dotacji podmiotowej lub dotację celową z budżetu Miasta Rybnika.

CEL II: Zapewnienie dostępności działań kulturalnych w Galerii przede wszystkim w obszarach wzroku i słuchu poprzez: doposażenie Galerii w pętle indukcyjne, system fm, system znaczników głosowych przestrzeni (typu totupoint), udźwiękowienie windy, oznaczenie kontrastowe szyb, wykonanie planów tyflograficznych Galerii i dotykowych oznaczeń pomieszczeń, przygotowanie pomocy i planów dotykowych do wystaw z wykorzystaniem technologii skanowania i druku 3D oraz pomocy wykonanych ręcznie, druku powiększonego stosowanego w materiałach informacyjnych, lupy i folii powiększającej, audio/deskrypcji do wystaw, nagrywanie zaproszeń i tłumaczenia wydarzeń na PJM.

Ryzyko I: brak uzyskania dotacji na zakup i wdrażanie narzędzi i rozwiązań z programu „Projektowanie Uniwersalne Kultury”.

Prawdopodobieństwo wystąpienia: niskie.

Sposoby zapobiegania: właściwie przeprowadzona autodiagnoza i strategia oraz przygotowane sprawozdanie z I części projektu.

Sposoby interwencji:

- ubieganie się o dotację z innych środków;
- wnioskowanie o zwiększenie dotacji podmiotowej lub dotację celową z budżetu Miasta Rybnika.

Ryzyko II: zmiany personalne zespołu Galerii na osoby niechęć wdrażania dostępności.

Prawdopodobieństwo wystąpienia: niskie.

Sposoby zapobiegania:

- dbanie o dobrostan obecnego zespołu pracowniczego;
- właściwa selekcja kandydatek i kandydatów podczas rekrutacji.

CEL III: Zwiększenie bezpieczeństwa osób przebywających w Galerii poprzez zakup krzesła ewakuacyjnego, systemu przyzywowego do toalet i wyższe ukontrastowanie przestrzeni w toaletach:

Ryzyko I: brak uzyskania dotacji na zakup doposażenia z programu „Projektowanie Uniwersalne Kultury”.

Prawdopodobieństwo wystąpienia: niskie.

Sposoby zapobiegania: właściwie przeprowadzona autodiagnoza i strategia oraz przygotowane sprawozdanie z I części projektu.

Sposoby interwencji:

- ubieganie się o dotację z innych środków;
- wnioskowanie o zwiększenie dotacji podmiotowej lub dotację celową z budżetu Miasta Rybnika.

Ryzyko II: brak umiejętności zespołu w zakresie obsługi sprzętu poprawiającego bezpieczeństwo i brak właściwej reakcji zespołu w momencie wystąpienia zagrożenia bezpieczeństwa.

Prawdopodobieństwo wystąpienia: średnie.

Sposoby zapobiegania i interwencji:

- przeszkolenie całego zespołu z zakresu obsługi sprzętu;
- wyznaczenie osoby odpowiedzialnej za czuwanie nad sprawnością sprzętu i wiedzą o sposobach jego użycia wśród obecnego i przyszłego personelu;
- praktyczne ćwiczenia z zakresu ewakuacji obowiązkowe dla wszystkich osób z zespołu;
- przypomnienie i przećwiczenie ogólnych zasad ewakuacji budynku.

Inwestycje na rzecz dostępności

1) Inwestycja na rzecz doposażenia sali konferencyjnej, również pod kątem zapewnienia dostępności w obszarze wzroku, słuchu i czucia:

- okotowanie sali konferencyjnej w celu eliminacji poczucia bycia obserwowanym (sala ma praktycznie dwie szklane ściany – na zewnątrz i do wewnątrz Galerii), eliminacji efektu olśnienia w sali (ściana zewnętrzna ma ekspozycję południową), poprawy akustyki;
- zakup nowego projektora i nagłośnienia, aby poprawić jakość dźwięku i obrazu;
- zakup wyposażenia meblowego dedykowanego przede wszystkim dzieciom i do pokoju wyciszenia.

Zadanie ma zostać wykonane w II i III kwartale 2025 roku pod warunkiem uzyskania dotacji z programu Infrastruktura Domów Kultury Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

- 2) Działania w zakresie doposażenia obiektu opisane w niniejszej strategii, zwłaszcza wymiana drzwi wejściowych na automatyczne dwuskrzydłowe.

Ustawy o dostępności

Zgodnie z ustawami wymogi spełnimy w następujący sposób:

1) w zakresie dostępności architektonicznej:

- a) zapewniamy wolne od barier poziomych i pionowych przestrzenie komunikacyjne budynków. Bariera w postaci drzwi wejściowych zostanie wymieniona pomiędzy majem a listopadem 2025;
- b) w budynku dostępne są wszystkie pomieszczenia, budynek jest wyposażony w windę;
- c) zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy – poprzez przygotowanie oznaczeń i planów tyflograficznych pomiędzy kwietniem a wrześniem 2025;
- d) zapewnienie wstępu do budynku osobie korzystającej z psa asystującego – wszystkie psy są u nas mile widziane, informacja ta znajduje się w opisie Galerii;
- e) zapewnienie osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób – zakup krzesła ewakuacyjnego, systemu przyzywowego pomiędzy kwietniem a wrześniem 2025

2) w zakresie dostępności cyfrowej – Galeria planuje audyt, poprawę błędów, uzupełnienie brakujących elementów i podniesienie standardu strony; Galeria nie posiada i nie planuje posiadać aplikacji mobilnej;

3) w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej:

- a) obsługę z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się – na wcześniejsze zgłoszenie zapewniamy dostęp do usług tłumaczenia on-line lub na żywo;
- b) instalację urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących – pętla indukcyjna i system fm mają zostać zakupione i zamontowane pomiędzy kwietniem a wrześniem 2025;

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

c) zapewnienie na stronie internetowej danego podmiotu informacji o zakresie jego działalności – wymóg zostanie w pełni spełniony pomiędzy kwietniem a wrześniem 2025;

d) zapewnienie, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z podmiotem publicznym w formie określonej w tym wniosku – każdy ma prawo wystąpić do nas z takim wnioskiem i jesteśmy gotowi na niego odpowiedzieć pozytywnie.

PLAN DŁUGOTERMINOWY

Cele wdrażania dostępności w instytucji kultury i kryteria sukcesu planu długoterminowego

CEL I: Zagospodarowanie przestrzeni przeznaczonej na park rzeźby w sposób dostępny dla osób z różnymi potrzebami, tak aby przestrzeń pełniła funkcję wytchnieniową, kojącą i inspirującą do własnej twórczości.

Sposób monitorowania realizacji celu:

- zebranie obserwacji zespołu Galerii oraz opinii użytkowników i użytkowniczek nt. odczuć względem parku i o jego dostępności;
- dokumentacja fotograficzna aktywności (lub właśnie jej braku) osób przebywających w parku.

CEL II: Upowszechnianie idei i działań dostępnościowych wśród osób prywatnych i różnych podmiotów, w tym instytucji kultury, poprzez organizację co najmniej 5 spotkań sieciujących, szkoleń, warsztatów i innych działań.

Sposób monitorowania realizacji celu:

- dokumentacja fotograficzna wydarzeń;
- ilość zrealizowanych działań.

CEL III: Zwiększenie wiedzy i profesjonalizacja działań zespołu z zakresu szeroko pojętej dostępności poprzez udział w inicjatywach edukacyjnych takich jak na przykład: kursy, warsztaty, szkolenia, webinary, programy i projekty dotyczące dostępności.

Sposób monitorowania realizacji celu:

- lista inicjatyw edukacyjnych, w których osoby z zespołu wzięły udział;
- samoocena wiedzy i kompetencji pracownic i pracowników Galerii.

Oferta instytucji kultury, zespół, współpraca z osobami z niepełnosprawnością i osobami starszymi

Chcemy, aby do końca 2030 roku dostępne było co najmniej 75% działań edukacyjnych, artystycznych i kulturalnych organizowanych przez Galerię, choć naszym marzeniem jest, aby były dostępne wszystkie. W zapewnianiu dostępności chcemy uwzględniać wszystkie obszary: wzrok, słuch, ruch, rozumienie i czucie z wykorzystaniem zakupionych w 2025 roku narzędzi zapewnienia dostępności oraz zdobytych kompetencji i umiejętności w tym zakresie.

Chcemy kontynuować i rozwijać działania ujęte w strategii krótkoterminowej, robić w dostępny sposób: wystawy, oprowadzania autorskie i kuratorskie, działania edukacyjne. Planujemy, że bez względu na uzyskaną dotację, prawie każda realizowana wystawa będzie miała wernisaż i oprowadzanie kuratorskie tłumaczone na PJM, a także zaproszenie do udziału w formie nagrania wideo z PJM i napisami, a także kody QR z audio/deskrypcją przynajmniej do wybranych dzieł. Jeśli uda nam się zakupić narzędzia dostępu, wtedy do stałego repertuaru działań wejdą również oprowadzania autorskie i kuratorskie z wykorzystaniem systemu fm i pętli naszyjnych, wykorzystanie pętli indukcyjnych podczas wydarzeń w sali konferencyjnej, przygotowywanie pomocy dotykowych w druku 3D, w tym skanowanie rzeźb i drukowanie ich w takiej formie, aby każdy mógł ich dotknąć i obejrzeć z każdej strony nie tylko wzrokiem, ale i dłońmi. Chcemy również poprawić aspekty komunikacji i promocji kierowanej do osób z różnymi potrzebami oraz wprowadzić zróżnicowane narzędzia ewaluacyjne, aby zacząć na bieżąco „badać” naszą publiczność. Za realizację działań w Galerii są odpowiedzialni pracownicy i pracowniczki i to oni przygotowują również usprawnienia dostępnościowe do realizowanych przedsięwzięć, stąd potrzeba i plan na podnoszenie naszych kwalifikacji. Usługi, które zawsze zlecamy „na zewnątrz”, to tłumaczenie na PJM oraz przygotowywanie i oprowadzanie z audiodeskrypcją – choć może w ciągu najbliższych lat nasze umiejętności i pewność siebie wzrosną na tyle, aby móc samodzielnie oprowadzać. Nie planujemy jednak każdego naszego ruchu i działania, gdyż chcemy, aby osoby, które do nas przychodzą, w każdym wieku i z każdym stopniem sprawności, miały przestrzeń na realizację swoich działań, pomysłów i koncepcji artystycznych. Nie chcemy zamykać opisowo tego katalogu, bo pomimo tego, iż Galeria jest podmiotem bardzo młodym, to już doświadczaliśmy tego, jak wielka energia twórcza i chęć do działania tkwią w mieszkankach i mieszkańcach naszego regionu. Zdarza się, że pomysły, które do nas docierają, bardzo nas zaskakują i to w kontekście tego, że sami pewnie byśmy na nie nie wpadli. Zadbamy jednak o to, aby nasze działania były dostępne i aby cieszyły i poruszały odbiorców z różnymi potrzebami. Chcemy, aby osoby ze szczególnymi potrzebami pojawiały się zarówno jako

odbiorcy naszych działań, ale też jako ich twórcy i współtwórcy, pomysłodawcy i współrealizatorzy. Jesteśmy otwarci na współpracę zarówno z organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami oraz sektorem biznesu i nauki, jak i z osobami prywatnymi.

Dodatkowo chcemy się zająć promowaniem idei dostępności wśród osób fizycznych i prawnych, dlatego też chcielibyśmy organizować wydarzenia sieciujące i podnoszące kompetencje w zakresie dostępności przy współpracy z lokalnymi i ogólnopolskimi organizacjami zajmującymi się ideą dostępności i pracy na rzecz środowisk senioralnych oraz osób z niepełnosprawnościami.

Zespół instytucji kultury i organizacja pracy

Jednym z naszych celów długoterminowych jest zwiększenie wiedzy i profesjonalizacja działań zespołu z zakresu szeroko pojętej dostępności, w związku z tym na pewno chcielibyśmy brać udział w różnego rodzaju inicjatywach edukacyjnych, w ramach których poszerzymy swoje kompetencje z zakresu:

- realizacji działań i współpracy z osobami ze szczególnymi potrzebami w obszarach rozumienia i czucia;
- przygotowywania dokumentów i treści kultury dostępnych cyfrowo;
- audiodeskrypcji;
- komunikacji z osobami G/głuchymi oraz ze szczególnymi potrzebami komunikacyjnymi w obszarze rozumienia;
- pogłębimy już zdobytą wiedzę o różnych rodzajach niepełnosprawności i sposobach przygotowywania dostępnej oferty również dla osób np. z porażeniem cztero kończynowym, z chorobami neurodegeneracyjnymi, dla osób neuroróżnorodnych.

Koordynatorka dostępności będzie pracowała nad inicjowaniem i zapewnianiem dostępności przy wsparciu reszty zespołu.

Sposoby komunikacji z osobami o szczególnych potrzebach

Na chwilę obecną planujemy wdrażać sposoby komunikacji opisane w planie krótkoterminowym, przy wszystkich opisanych tam założeniach. Poza opisaną tam koncepcją, chcemy również:

- nagrać filmiki, w których przedstawimy wszystkie osoby z naszego zespołu, a także pokażemy jak dotrzeć do Galerii z różnych miejsc położonych w centrum naszego miasta. Filmiki będą miały audiodeskrypcję, napisy i tłumaczenie na PJM;
- uruchomić SMS-letter i popracować nad dostępnością cyfrową newslettera;
- zamieścić kalendarium wydarzeń na naszej stronie;
- stosować infografiki i piktogramy, również poprzez doposażenie Galerii w tablet i program Mówik lub Let Me Talk.

Sposoby badania potrzeb publiczności o szczególnych potrzebach

Sposoby badań prowadzonych w ramach wdrażania strategii długoterminowej będą rozwinięciem tych podjętych w strategii krótkoterminowej, a dokładny kierunek działań badawczych będzie uzależniony od ewaluacji założeń przyjętych na 2025 rok. Z całą pewnością, w perspektywie długoterminowej, chcielibyśmy podjąć współpracę z instytucją badawczą, np. z Regionalnym Instytutem Kultury im. Wojciecha Korfanteo, który od lat zajmuje się tego typu działalnością. Podjęcie takiej współpracy pozwoli profesjonalizować badania, a uzyskane w ten sposób wyniki dopełnią obraz tych uzyskanych przez nas, pozwolą na spojrzenie z innej perspektywy, poszerzenie horyzontu. Na chwilę obecną nie planujemy wykorzystania żadnych konkretnych narzędzi i metod, natomiast na pewno będziemy chcieli, aby badania wykorzystywały i wzmacniały potencjał animacyjny i sieciujący naszej instytucji.

Zidentyfikowane potrzeby

Identyfikacja potrzeb z zakresu dostępności w naszej Galerii będzie prowadzona w trakcie spotkań pracowniczych, a co roku także za pomocą ankiety skierowanej do wszystkich osób zatrudnionych w Galerii. Na tej podstawie wybierzemy potrzeby w zakresie dostępności i wspólnie zastanowimy się, w jaki sposób możemy je zaspokoić, jakie są potrzebne do tego narzędzia, metody, środki i skąd możemy je pozyskać.

Wśród do tej pory zidentyfikowanych potrzeb, które chcemy realizować w ramach planu długoterminowego, są:

- przygotowanie infografik i piktogramów ułatwiających komunikację bezpośrednio w instytucji i w ramach komunikatów promocyjnych;
- wyznaczenie miejsca do parkowania dla osób z niepełnosprawnościami bezpośrednio przy Galerii, oznaczenie kontrastowe schodów przed Galerią (są w zarządzie Miasta, nie TZR), zamieszczenie w przestrzeni Rybnika, zwłaszcza w centrum, kierunkowskazów do Galerii;
- nagranie filmików o nas i o tym, jak dojść do Galerii z różnych przystanków i miejsc w centrum, oczywiście z tłumaczeniem na PJM, napisami i audiodeskrypcją;
- opracowywanie materiałów do wystaw w ETR w formie cyfrowej i drukowanej;
- przygotowanie parku rzeźby jako przestrzeni wytchnieniowej, dostępnej i przyjaznej sensorycznie.

Mamy również potrzebę podnoszenia naszych kompetencji w zakresie dostępności, co opisaliśmy szczegółowo powyżej.

Inwestycje na rzecz dostępności

W perspektywie długoterminowej planujemy:

- montaż klimatyzacji w całym obiekcie – latem jest u nas bardzo gorąco, w związku z czym taka inwestycja zapewni bezpieczeństwo termiczne i komfort w obszarze czucia;
finansowanie: dotacja celowa Miasta Rybnika, dotacje ze środków zewnętrznych; termin realizacji jest uzależniony od znalezienia finansowania dla tej inwestycji;
- przygotowanie dostępnego dla osób z różnymi potrzebami parku rzeźby; finansowanie: budżet własny, dotacja podmiotowa lub celowa z Miasta Rybnika, środki z programu „Rzeźba dla Niepodległej” i innych funduszy publicznych; termin realizacji: lata 2025 – 2027;
- wyznaczenie i przygotowanie miejsca parkingowego w bezpośrednim sąsiedztwie Galerii dla osób z niepełnosprawnością; finansowanie: budżet własny lub dotacja podmiotowa/celowa z Miasta Rybnika; termin wykonania: 2026 rok.

Zidentyfikowane ryzyka lub szanse

CEL I: Zagospodarowanie przestrzeni przeznaczonej na park rzeźby w sposób dostępny dla osób z różnymi potrzebami, tak aby przestrzeń pełniła funkcję wytchnieniową, kojącą i inspirującą do własnej twórczości.

Ryzyko: wykonanie nie będzie uwzględniało dostępności w takim zakresie, jak plan i projekt.

Prawdopodobieństwo wystąpienia: średnie.

Sposoby zapobiegania:

- spotkanie z wykonawcami i z kierownikiem tych robót, aby porozmawiać o tym na czym i dlaczego tak bardzo nam zależy;
- wpisanie do umów i porozumień komponentów dostępności.

Sposoby interwencji:

- wdrażanie dostępnych rozwiązań już po wykonaniu parku;
- dokładna kontrola podczas odbioru robót i nie podpisanie protokołów odbioru, jeśli wykonanie nie będzie uwzględniało wszystkich warunków umowy oraz konieczność poprawy przez wykonawców.

CEL II: Upowszechnianie idei i działań dostępnościowych wśród osób prywatnych i różnych podmiotów, w tym instytucji kultury, poprzez organizację co najmniej 5 spotkań sieciujących, szkoleń, warsztatów i innych działań.

Ryzyko: małe zainteresowanie tematyką dostępności.

Prawdopodobieństwo wystąpienia: niskie.

Sposoby zapobiegania:

- działania promocyjne i informacyjne prowadzone z dużym wyprzedzeniem;
- zaproszenie ciekawych gości z mocnym bio;
- zaproszenie napisane językiem korzyści dla odbiorców i odbiorczyń;
- wcześniejsze badania dotyczące szczegółowej tematyki w zakresie dostępności interesującej potencjalnych uczestników i uczestniczki.

Sposoby interwencji:

- osobiste obdzwonienie wszystkich dyrektorów instytucji publicznych z zaproszeniem;
- poproszenie magistratu o zachęcenie instytucji publicznych do udziału w tej ofercie;
- zmiana terminu i godzin spotkania, przesunięcie go;
- zmiana sposobu komunikacji wydarzeń.

CEL III: Zwiększenie wiedzy i profesjonalizacja działań zespołu z zakresu szeroko pojętej dostępności poprzez udział w inicjatywach edukacyjnych takich jak na przykład: kursy, warsztaty, szkolenia, webinary, programy i projekty dotyczące dostępności.

Ryzyko I: zmiana osób pracujących w Galerii na mało zainteresowane dostępnością

Prawdopodobieństwo wystąpienia: niskie.

Sposoby zapobiegania i interwencji:

- dbanie o dobrostan obecnego zespołu pracowniczego;
- właściwa selekcja kandydatek i kandydatów podczas rekrutacji.

Ryzyko II: zespół Galerii jest tak obciążony obowiązkami, że nie ma już siły, czasu ani ochoty na podnoszenie kompetencji.

Prawdopodobieństwo wystąpienia: średnie.

Sposoby zapobiegania:

- dobrze przemyślana ilość działań rozłożonych w czasie;
- reagowanie kadry zarządzającej na bieżącą informację zwrotną z zespołu, rezygnowanie z niektórych działań;
- zwiększenie ilości osób pracujących i współpracujących z Galerią, by odciążyć stały zespół;
- inny podział zakresów obowiązków osób zatrudnionych, odciążenie osób z największą ilością zadań.

Sposoby interwencji:

- realizacja działań wytchnieniowych dla zespołu Galerii;
- takie dobranie tematów i sposobów realizacji inicjatyw edukacyjnych, aby nie obciążać dodatkowo pracowników;
- realizacja wyjazdu integracyjnego z komponentem szkoleniowym;
- zmniejszenie zakresu działania Galerii na dłuższy czas, by osoby pracujące miały większą przestrzeń na odpoczynek;
- odsunięcie inicjatyw edukacyjnych w czasie.

Kryteria sukcesu planu wdrażania i rozwijania dostępności

Efektywna realizacja planu wdrażania i rozwijania dostępności wymaga systematycznej ewaluacji oraz przejrzystego procesu oceny podejmowanych działań. Proces ten będzie opierać się na jasno określonych kryteriach sukcesu, zbieraniu i analizie różnorodnych danych oraz wnioskowaniu na ich podstawie, by zapewnić stałą poprawę działań dostępnościowych. Poniżej przedstawiono szczegółowy opis metodyki ewaluacji oraz kryteriów sukcesu, jakie zostaną przyjęte.

1. Metodologia ewaluacji i oceny

Proces ewaluacji obejmuje następujące etapy:

1. Identyfikacja wskaźników sukcesu:

- określenie mierzalnych celów dla każdego etapu wdrażania i rozwijania dostępności;
- definiowanie szczegółowych wskaźników, takich jak liczba zrealizowanych działań, poziom satysfakcji odbiorców, zakres wprowadzonych usprawnień architektonicznych i cyfrowych.

2. Zbieranie danych:

- ankiety i wywiady z osobami korzystającymi z oferty instytucji, w tym z grup o szczególnych potrzebach oraz wykorzystanie innych narzędzi badawczych, opracowanych w toku realizacji kolejnych działań;
- obserwacja uczestnicząca podczas wydarzeń i codziennej działalności instytucji;
- analiza dokumentacji projektowej i sprawozdawczej, w tym protokołów odbioru nowych rozwiązań.

3. Analiza i interpretacja wyników:

- porównanie wyników z wyznaczonymi celami i wskaźnikami;
- identyfikacja obszarów wymagających poprawy oraz elementów przynoszących najlepsze efekty.

4. Raportowanie: opracowanie regularnych fiszek / raportów ewaluacyjnych, zawierających wnioski i rekomendacje na przyszłość.

5. Konsultacje i decyzje: przedstawienie wyników ewaluacji zespołowi oraz interesariusz(k)om w celu omówienia dalszych kroków.

2. Kryteria sukcesu

Kryteria sukcesu obejmują zarówno mierzalne wskaźniki, jak i jakościowe aspekty realizacji działań na rzecz dostępności:

a) Dostępność architektoniczna:

- wprowadzenie automatycznych drzwi wejściowych dwuskrzydłowych i ich pozytywna ocena przez użytkowników;
- liczba zastosowanych udogodnień, takich jak np. systemy przyzywowe, pętle indukcyjne, krzesło ewakuacyjne.

b) Dostępność informacyjna i komunikacyjna:

- liczba przygotowanych materiałów w prostym języku oraz z audiodeskrypcją;
- poziom zgodności strony internetowej i innych zasobów cyfrowych z wymogami ustawy;
- liczba wydarzeń i treści przetłumaczonych na PJM.

c) Zadowolenie odbiorców:

- wyniki badań prowadzonych wśród uczestniczek i uczestników działań;
- liczba pozytywnych opinii zebranych w trakcie badań.

d) Zaangażowanie zespołu:

- liczba szkoleń i warsztatów zrealizowanych dla pracowników w zakresie dostępności;
- wzrost wiedzy i kompetencji zespołu, mierzony w ramach ewaluacji wewnętrznej.

e) Współpraca:

- liczba spotkań i konsultacji z organizacjami reprezentującymi osoby ze szczególnymi potrzebami;
- liczba wspólnych inicjatyw realizowanych z partnerami lokalnymi i regionalnymi.

3. Dane zbierane i analizowane

W celu obiektywnej oceny realizacji planu, instytucja będzie zbierać następujące rodzaje danych:

- **dane ilościowe, np.:** liczba zrealizowanych działań dostępnościowych, osób w nich uczestniczących, liczba wprowadzonych udogodnień infrastrukturalnych i technologicznych.

- **dane jakościowe:** opinie uczestników zebrane podczas ankiet, wywiadów i konsultacji, opisy najlepszych praktyk i sukcesów wdrożeń.
- **dokumentacja wizualna:** zdjęcia i filmy dokumentujące wprowadzone zmiany oraz realizację działań.

4. Zastosowanie zebranej wiedzy

Analiza wyników ewaluacji będzie podstawą do formułowania kolejnych planów działań na rzecz dostępności. Proces ten pozwoli na:

- **dostosowanie strategii:** identyfikację obszarów wymagających poprawy i wyznaczenie priorytetów na przyszłość;
- **planowanie długoterminowe:** uwzględnienie zmieniających się potrzeb odbiorców oraz rozwoju technologicznego w strategii instytucji;
- **poprawę relacji ze środowiskami osób starszych i z niepełnosprawnościami:** wzmocnienie współpracy z grupami docelowymi i organizacjami działającymi na rzecz osób ze szczególnymi potrzebami.

Realizacja powyższego procesu ewaluacyjnego pozwoli naszej Galerii na systematyczne doskonalenie swoich działań oraz efektywne reagowanie na potrzeby wszystkich odbiorców.